

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
PREVENTIVA EFECTUADA AL CARRER DEL CONCILI DE
TRENTO, 161-167 / CARRER DEL TREBALL, 219-225
-DISTRICTE SANT MARTÍ, BARCELONA-**

(Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona: 073/18)

Data d'intervenció / Núm. Exp. DGPC:

26 de novembre al 31 de desembre de 2018 / 22969

1 al 31 de gener de 2019 / 22970

20 de març al 18 d'abril de 2019/23524

Direcció arqueològica: Jordi Ramos Ruiz

Eva Orri Terrado

Mataró, setembre de 2019

ÍNDEX

Fitxa tècnica-----	3
1. INTRODUCCIÓ-----	4
2. SITUACIÓ GEOLÒGICA I GEOGRÀFICA-----	6
3. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS-----	9
4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ-----	11
5. MÈTODE DE TREBALL-----	12
6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS-----	13
7. CONCLUSIONS-----	16
8. BIBLIOGRAFIA-----	18
9. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA-----	21
10. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES-----	45
11. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA-----	46

Fitxa tècnica

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrer del Concili de Trento, 161-167 / carrer del Treball, 219-225 (CODI: 073 /18)
UBICACIÓ	Districte de Sant Martí Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ETRS89 (UB/ITC)	X: 433130.0 Y: 4585376.8
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i excavació
MOTIVACIÓ	Projecte executiu per la construcció de la Biblioteca García Márquez i Arxiu Històric associatiu
DATES D'INTERVENCIÓ	novembre de 2018- abril 2019
PROMOTOR	Barcelona d'Infraestructures Municipals, SA (BIM/SA)
EMPRESA CONSTRUCTORA	GrupMas: Excavació del solar Ute Crc/Vías: Construcció de l'edifici
EMPRESA ADJUDICATÀRIA	ATICS, SL Gestió i difusió del patrimoni arqueològic i històric
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA	Jordi Ramos Ruiz / Eva Orri Terrado
PLANIMETRIA	Álex Moreno
MATERIAL ARQUEOLÒGIC	Sense material arqueològic

1. INTRODUCCIÓ

La intervenció arqueològica de la qual tracta la present memòria, s'ha dut a terme al carrer del Concili de Trento, 161-167 / carrer del Treball, 219-225 del Districte de Sant Martí de Barcelona. Les tasques efectuades s'inclouen dins el projecte executiu per la creació de la Biblioteca García Márquez i Arxiu Històric associatiu. Consisteix en la construcció d'un edifici de planta soterrània, planta baixa i tres planes pis.

La direcció arqueològica d'aquesta intervenció (codi 073/18) ha estat assumida per l'arqueòleg Jordi Ramos Ruiz de l'empresa ATICS SL -Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic- i amb la supervisió del Servei d'Arqueologia de Barcelona- ICUB.

L'obra constructiva va ser promoguda per Barcelona d'Infraestructures municipals, SA (BIM/SA) i es dugué a terme en 2 fases.

La primera va consistir en l'excavació arqueològica del solar, els rebaixos de la quals foren realitzats per l'empresa constructora GrupMas. Les tasques arqueològiques es van dur entre els dies 26 de novembre de 2018 i el 12 de febrer de 2019.

Plànol topogràfic 1:5.000 on s'assenyala l'àmbit de la intervenció arqueològica entre el carrer del Concili de Trento i el carrer del Treball del Districte de Sant Martí (base cartogràfica 1:5000, Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

La segona fase va consistir en el control de l'excavació dels talussos durant les obres de construcció de l'edifici. Els rebaixos es dugueren a terme per la constructora UTE VIAS/CRC i el control arqueològic es realitzà sota la direcció d'Eva Orri Terrado fins el dia 18 d'abril de 2019.

2. SITUACIÓ GEOLÒGICA I GEOGRÀFICA¹

La ciutat de Barcelona es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km. d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola (que culmina a 512 m al cim del Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs. La seva funció de capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besòs-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

El Barcelonès comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut per serra de Collserola, és a dir, entre els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs, respectivament, s'encaminen a la mar. Des del punt de vista de la morfologia, és fàcil identificar, al Barcelonès, dues grans unitats: Collserola i el Pla de Barcelona, que és a on s'ubica la ciutat de Barcelona, i per tant és la unitat morfològica que ens interessa.

El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota, fins al turó de Montgat, més enllà del Besòs.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons que ja hem anomenat. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat

¹ AADD. (1982). Gran geografia comarcal de Catalunya. Volum 8: El Barcelonès i el Baix Llobregat. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per diferents elements de la topografia de Barcelona, d'una banda la defensa, recolzant-hi les muralles, per l'altre per l'abastament d'aigua i l'economia productiva, ja que per aquí passava primer l'aqüeducte romà, posteriorment el Rec, amb els diferents molins associats, que utilitzaven la força de l'aigua per a moldre.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El Pla inclinat, els turons arran de mar, i el pla de baix, que correspondria a la zona compresa entre el graó i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins. Aquesta acció sedimentària de la plataforma presenta una sèrie de característiques que ha permès definir-la com un procés cíclic. Sembla que allà on l'efecte dels torrents no ha estat tan violent, es poden diferenciar tres nivells que es superposen quasi sempre en el mateix orde i que es repeteix cíclicament unes tres vegades, és per aquest motiu que se'l coneix com "tricle", nom donat per l'insigne geòleg Lluís Solé i Sabarís. Aquests nivells són de baix a dalt:

- Argiles vermelles de procedència col·luvial i que seria la conseqüència d'un sòl format en condicions de clima semblant al de les regions tropicals humides, és a dir, una fase humida i una altra de seca.
- Llims groguencs d'origen eòlic, loess, sembla que es formarien amb un clima sec i fred.
- Per últim, trobem el torturà. Aquestes crostes calcàries s'haurien format en períodes de transició entre els dos climes anteriors, és a dir, més humit que durant el loess perquè hi hagués circulació de carbonat càlcic, però més càlid que el primer nivell, per tal que s'evaporés l'aigua.

En aquests nivells anirien incidint els diferents torrents i rieres, encaixant-se i produint formacions al·luvials i col·luvials de llims i argiles poc consolidades, la

qual cosa explicaria l'aparició esporàdica de llengües de còdols i graves que trenca aquest cicle.

3. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS²

La intervenció arqueològica en el carrer del Concili de Trento amb el carrer del Treball del Districte de Sant Martí de Barcelona efectuada es localitza en un indret ocupat per nivells quaternaris i sorral, a prop del nucli històric de Sant Martí de Provençals. La primera menció de la població en el territori correspon a l'any 989 amb el nom de Provençals. Va ser sobretot amb l'increment de la població a inicis de la baixa edat mitjana amb la construcció del Rec Comtal, que es construïren un seguit de molins i masies per aprofitament del curs fluvial.

La importància d'aquest nucli, va anar acompanyada de la seva defensa amb l'edificació d'una fortalesa al 995. A mitjans del segle XI es parla d'unes cases amb una torre prop de Sant Martí. L'antic nucli de Sant Martí de Provençals començà a formar-se durant el segle XII a l'entorn de l'església de Sant Martí Vell, fundada a principi del segle XI -encara que la construcció actual data del segle XV-, a la vora de la via romana que conduïa al Vallès i d'una altra que, per la Marina, anava al Maresme. A inicis del segle XVI, l'església va deixar de dependre de Sant Andreu de Palomar per afiliar-se a Santa Maria del Mar de Barcelona.

La disgregació a partir de la colonització de masies en el territori de Provençals a mitjans del segle XIV, ens ho demostra una parròquia sols amb 17 llars (focs). Més tard, ja al segle XV, l'església tornaria a ésser edificada amb un estil gòtic tardà en la portalada de la qual s'inscriu un timpà d'escultura que retrata el sant en el moment de partir la seva capa per a donar-la al pobre. Es completaria al 1688 amb influència barroca. És al voltant dels segles XVI i XVII que s'edifiquen algunes construccions en l'àrea de la Sagrera.

L'església unida a la rectoria per mitjà d'un pont, juntament amb Ca l'Arnó, Can Cadena, Can Planes, Corral d'en Paris, Can Iglesias i Can Riera entre d'altres amb l'Hostal formarien el nucli de Sant Martí.

² Informacions recollides al Projecte d'Intervenció Arqueològica redactat pel Servei d'Arqueologia de Barcelona de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona. Codi: 073/18. Maig de 2018.

A tocar de l'àmbit del projecte, durant el mes de desembre de 1960, el Sr. Vidal donà la notícia al Museu de la Ciutat d'uns rebaixos que s'estaven duent a terme per tal d'edificar nous habitatges al barri de la Verneda. En aquestes prospeccions es van descobrir 10 tombes amb coberta de tègules a doble vessant amb escasses restes humanes i alguns fragments de ceràmica. Davant el descobriment arqueològic, J. de C. Serra Ràfols va elaborar plànols i seccions per documentar-ho, agafant restes de tègules i fragments de ceràmics que més tard va dipositar al Museu d'Història de la Ciutat. Aquestes tombes semblen que tenien una atribució cronològica del segle IV dC.³

Molt a prop de l'àmbit d'aquest projecte es té constància del jaciment arqueològic situat a l'illa de cases entre el carrer Menorca, carrer Selva de Mar, carrer Huelva i carrer de Provençals. Les illes de cases d'aquest sector són conegudes com habitatges de 'Joan Anton Parera'.⁴

L'any 1960 es va documentar una necròpolis de tègules apareguda en construir-se el grup d'habitatges socials. Sembla que aparegueren cinc enterraments de tègules, que foren constatats el 30 de desembre per J. de la Vega i la Dra. Anna Ma. Muñoz. Malgrat no va ésser possible excavar cap de les tombes, per tal de no endarrerir les obres de la seva construcció, es feu aixecament de planta i secció del jaciment per part del dibuixant del Museu d'Història de la Ciutat.

³ Documentació recollida a la Carta Arqueològica de Barcelona (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/2979>). Data de consulta: 01-08-2019

⁴ Fitxa de la Carta Arqueològica de Barcelona (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/2946>). Data de consulta: 01-08-2019

4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

La intervenció arqueològica està motivada per la construcció de la Biblioteca García Márquez i Arxiu Històric associatiu al carrer de Concili de Trento al Districte de Sant Martí. Consisteix en la construcció d'un edifici de planta soterrània, planta baixa i tres plantes pis.

Es va realitzar el control arqueològic de tots els rebaixos de terres necessaris a la finca esmentada per a l'execució del projecte executiu per a l'edificació. En concret es va preveure l'excavació d'una planta soterrània, i que van suposar una excavació de quasi 6 metres de profunditat, treballs que es van fer sota control arqueològic.

En el cas de localització d'estructures arqueològiques, es valoraria la seva entitat i importància. En tots els casos i en cas d'afectació per l'obra, la conservació, el trasllat o el desmuntatge d'aquestes estructures s'haurà de posar en consideració de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni de la Generalitat d'acord a allò que estableix el Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. Així mateix, abans de decidir qualsevol dels supòsits esmentats més amunt, s'hauran de documentar les estructures localitzades.

En el cas de descobrir-se estructures arquitectòniques relacionades amb l'urbanisme contemporani (clavegueres, canalitzacions...), es farà la documentació arqueològica corresponent i es procedirà al seu desmuntatge dins el mateix procés d'excavació arqueològica.

5. MÈTODE DE TREBALL

Referent als treballs d'obertura del sòl es van dur a terme de manera mecànica per tal de retirar el nivell superficial, ja fossin preparacions i paviments de la finca o l'enderroc produït per la mateixa obra.

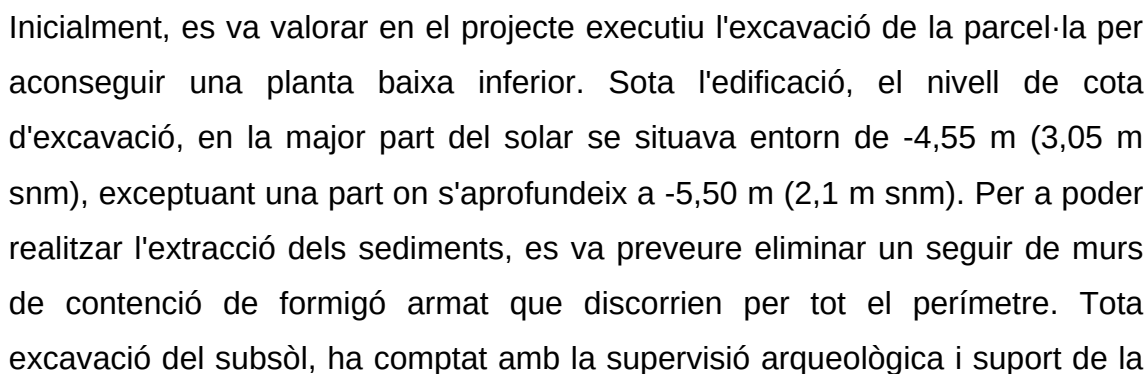
La metodologia emprada, sistemàtica i adequada s'inspira en el mètode de registre utilitzat per E. C. Harris i per A. Carandini⁵. El mètode de registre estratigràfic s'ha fonamentat en l'ús d'un registre codificat (Unitats Estratigràfiques) de tradició anglosaxona, en dibuixar les plantes parcials on s'acoten tots els nivells físics extrets i en la fotografia de les UE. Per tal d'homogeneïtzar els registres de les diverses intervencions arqueològiques s'utilitza un sistema de base de dades interrelacionades basat en el programa Access de Microsoft, on s'inclou a cada fitxa els respectius apartats de descripció, documentació i relacions estratigràfiques.

Paral·lelament a aquesta tasca es va configurar la documentació planimètrica general (escala 1:20), topogràfica i fotogràfica del jaciment. A més, no s'ha recuperat cap material arqueològic en l'excavació realitzada en el solar.

Les cotes han estat establertes en metres sobre el nivell del mar (m snm.). Tots els rebaixos realitzats, així com les restes documentades, s'han situat geogràficament mitjançant les coordenades UTM, essent tractada informàticament tota la topografia i la planimetria mitjançant el programa Autocad.

⁵ HARRIS, 1991 i CARANDINI, 1997.

Els treballs arqueològics s'han realitzat prèviament a les tasques de construcció de la Biblioteca García Márquez i Arxiu associatiu al solar entre el carrer del concili de Trento amb el carrer del Treball. És a dir, que anteriorment a l'edificació d'aquest complex cultural s'ha considerat establir la supervisió arqueològica del subsòl, arran de la possibilitat de localitzar restes arqueològiques.

màquina retroexcavadora tipus giratòria, amb una pala sense dents i abocades la càrrega als respectius camions.

Hi hagué un seguit de tasques de control arqueològic, que afectaren el subsòl i l'enderroc d'estructures modernes. Sobre els enderrocs es va procedir a eliminar els murs de contenció de formigó armat. Cal dir, que aquests murs localitzats es troben vinculats amb les antigues dependències de la Policia Nacional. Responen a la construcció d'un soterrani i fonaments de 1970 del quarter de la Policia Armada. Lògicament, aquest cos va passar en els anys de la democràcia a la Policia Nacional, que va ocupar la comissaria fins al 2009, quan va ser enderrocada. A la parcel·la més pròxima a la Rambla Guipúscoa es va construir la nova comissaria. Anteriorment, el Ministerio del Interior havia cedit a l'Ajuntament de Barcelona part del solar.

Fotografia aèria de l'any 2000, on és visible l'antiga comissaria de la Policia Nacional (requadre vermell el solar de la futura biblioteca) derruïda el 2009 (base cartogràfica 1:5000 de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

Prèviament a l'execució del soterrani, es va fer un mur perimetral de contenció per betatges (diverses mides) que va suposar un rebaix de fins a 3,50 m. Aquests treballs es van fer sota control arqueològic. Però, entorn aquesta profunditat ja aflorava part del nivell geològic compost per argiles carbonatades.

Un cop executats aquests treballs de contenció es va procedir a buidar l'interior del nou soterrani fins a una cota de -5,50 m, feines que es van fer amb control arqueològic. El buidatge del nou soterrani es realitzà de forma atalussada. Posteriorment es va procedir a executar les fonamentacions del nou edifici (riostes i enceps), feines a realitzades també sota control arqueològic, així com els diversos rebaixos per executar els aljubs d'aigua, els ascensors, o qualsevol altra feina que suposi l'excavació del subsòl.

D'una manera general, l'estratigrafia del solar es basa en un primera capa de rebliment entre els 2 i 2,60 m (5,6 i 5 m snm, respectivament) en la totalitat de solar. Aquest rebliment (UE 100) està compost per argiles sorrenques amb graves, nòduls i restes de material de construcció. Sabem que aquestes terres van ser portades per anivellar un cop es va enderrocar l'antiga comissaria de la Policia Nacional l'any 2009. Seguidament, a una cota per sota dels 2,60 m (5 m snm) troben un estrat (UE 101) de llims amb alguns nòduls, amb una compacitat mitjana i humida. És a dir, aquest nivell correspon a la plana al·luvial fins als 5 m (2,6 m snm); possiblement aquest estrat correspon a l'anivellació d'època altmedieval que s'ha anat documentant en altres indrets del sector de Sant Martí de Provençals. Per sota d'aquesta capa, en alguns punts concrets s'ha pogut comprovar les argiles llimoses amb algunes graves i nòduls, també de la plana al·luvial (UE 102).

Al llarg de totes les actuacions de control arqueològic no es documentà cap tipus d'estructura arqueològica.

7. CONCLUSIONS

Els resultats arqueològics de les tasques arqueològiques realitzades al carrer del Concili de Trento, 161-167 / carrer del Treball, 219-225 del Districte de Sant Martí de la ciutat de Barcelona han estat **negatius**. Podem dir que els treballs de control arqueològic sobre aquesta actuació urbanística han donat resultats negatius, ja sigui pel continu moviment de terres portat a terme durant la construcció de l'antic aquarterament de la dècada de 1970, o bé, per la mateixa inexistència de restes en el subsòl d'aquest espai.

Malgrat això, l'actuació arqueològica estava justificada pels antecedents arqueològics. Aquest indret correspon a un lloc d'alt interès històric i arqueològic, ja que l'ocupació del nucli poblacional a Sant Martí és documentada des d'època medieval i que augmentà progressivament fins al segle XIX i inicis del segle XX. De la mateixa manera, també hi ha la documentació de l'any 1960 amb la construcció de nous habitatges al barri de la Verneda d'una necròpolis d'època romana del segle IV; així també, d'enterraments romans en els habitatges dels carrers Menorca, Selva de Mar, Huelva i Provençals.

Al llarg de la primera meitat del segle XX l'àrea intervinguda estava ocupada per camps de cultius fins que a final de la dècada de 1960, quan es construí les edificacions de la Policia Armada per part del *Ministerio de la Gobernación*. Coneixem a partir de la data de 1970 les primeres mencions a l'activitat en aquestes dependències per aquest cos de la *Dirección General de Seguridad* del règim franquista.

Referent als murs de formigó armat apareguts, molt d'ells visibles des dels nivells superiors, corresponien a part de la fonamentació de les

Camps de cultiu a la Verneda. Al fons l'antiga comissaria de la Policia Nacional. Fotografia publicada a El Periódico de Catalunya de 9 d'abril del 2017 a l'article "*El ladrillo se come las lechugas*".

antigues dependències de la Policia Nacional. Podrien tractar-se de part del soterrani i fonaments de l'aquartermament de 1970 de la Policia Armada, i posteriorment, de la Policia Nacional quan es reorganitzà el *Ministerio del Interior* l'any 1979.

Malgrat el resultat negatiu d'aquesta intervenció, és aconsellable un control arqueològic de futures actuacions urbanístiques que afectin el subsòl entorn aquest espai, ja que els antecedents de les necròpolis d'època romana ho justifiquen.

8. BIBLIOGRAFIA

AADD. (1982). *Gran geografia comarcal de Catalunya. Volum 8: El Barcelonès i el Baix Llobregat*. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

AADD. (1993). *Congrés d'història de Barcelona. La ciutat i el seu territori, dos mil anys d'història*. Barcelona. 20, 21, 22 d'octubre de 1993. Volum I. Ponències i Comunicacions.

BANKS, P. (1992). "L'estructura urbana de Barcelona, 714-1300". *Història de Barcelona. La formació de la Barcelona medieval*. pp.25-71. Enciclopèdia Catalana. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

CARANDINI, A. (1997). *Historias en la Tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica. Barcelona.

CARRERAS y CANDI, F. [1916]. *Geografia General de Catalunya. La ciutat de Barcelona*. Establiment Editorial de Albert Martín. Barcelona.

CIRICI, A. (1975). *Barcelona pam a pam*. Barcelona.

DE LA VEGA GÓMEZ, J. , (1993). "Probable origen romà del nucli inicial de Sant Martí de Provençals", *Homenatge al Dr. Miquel Taradell*, Barcelona.

DE LA VEGA GÓMEZ, J., (1969). "Un nuevo yacimiento con cerámica neolítica de los Sepulcros de Fosa", *Butlletí Mediterrania* 4-5, Barcelona, p. 10.

DE LA VEGA GÓMEZ, J., (1993). *Els primers batecs històrics de Sant Martí de Provençals: Aproximació als orígens*, Santa Coloma de Gramenet.

DE LA VEGA GÓMEZ, J., 1977. "Documents per a la carta arqueològica del Pla de Barcelona", *Butlletí Mediterrania* 10, Barcelona, p. 9-44.

DURAN I SAMPERE, A. (1972). *Barcelona i la seva història I. La formació d'una gran ciutat*. Ed. Curial. Barcelona.

GARCIA ESPUCHE, A.; GUÀRDIA BASSOLS, M. (1986). *Espai i societat a la Barcelona preindustrial*. Edicions de la Magrana. Barcelona.

GRANADOS GARCIA, J. O., (1984). "Los primeros pobladores del Pla", / *Congrés d'Història del Pla de Barcelona*, Institut Municipal d'Història, La Magrana, Barcelona, p. 67-82.

GUÀRDIA, M., ESPUCHE, A. (2002). "Consolidació d'una estructura urbana". AADD. *La ciutat consolidada (segles XIV- XV)*. pp. 35-72. Enciclopèdia Catalana. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

GUÀRDIA, M., ESPUCHE, A. (2002). "Estructura urbana". AADD. *Barcelona dins la Catalunya Moderna (segles XVI i XVIII)*. pp. 42-101. Enciclopèdia Catalana. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

HARRIS, E. C. (1990). *Principios de estratigrafía arqueológica*. Ed. Crítica. Barcelona.

MASOLIVER, M.; SERRA, J., (1995). "La història antiga de Sant Andreu a través de les restes materials", *Finestrelles 7*, Centre d'Estudis Ignasi Iglésias, Barcelona, p. 75-119.

PALET MARTÍNEZ, J.M. (1994). *Estudi territorial del Pla de Barcelona*. Estudis i memòries d'arqueologia de Barcelona, 1. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

PALET, J. M. (1994). *Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero- romana i l'altmedieval segles II-I aC.- S.X-XI d.C.* *Estudis i Memòries d'Arqueologia de Barcelona*. Núm. 1. Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Institut de Cultura. Barcelona.

PERICOT GARCÍA, L., (1960). "Los primeros vestigios de habitación en Barcelona: La sepultura de la calle de Muntaner", *Cuadernos de Arqueologia e Historia de la Ciudad*, Ajuntament de Barcelona - Museu d'Història de la Ciutat, Barcelona, p. 17-20.

PLADEVALL, A. (1982). "Barcelona i el Barcelonès". *Gran geografia comarcal de Catalunya*. Volum 8. El Barcelonès i el Baix Llobregat. Dirigida per CARRERAS, J. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. p.11-14.

SOLE SABARIS, L. (1963). "Ensayo de interpretación del Cuaternario Barcelonés". *Miscelanea Barcilonensia*. vol. II. p. 7-54. Barcelona.

TARRADELL, M. (1975). *Barcelona Antiga. El poblament prehistòric del Barcelonès*, a DURAN, A. (Ed.) *Història de Barcelona: de la Prehistòria al s.XVI*, Ed. Aedos, Barcelona, p. 55-65.

Webgrafia

<http://cartaarqueologica.bcn.cat/>

<http://www.bcn.cat/guia/bcnpicc.html>

<http://www.icc.es/>

9. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Foto 1: Estat inicial del solar, on presenta una capa de formigó.

Foto 2: Inici de l'eliminació del paviment de formigó del solar intervingut.

Foto 3: Existència d'un registre per al control de les aigües subterrànies.

Foto 4: Dependència subterrània per al control de les aigües subterrànies.

Foto 5: Inici de l'excavació al solar. Eliminació de la capa de formigó existent.

Foto 6: Vista general del solar, d'un sector amb el paviment de formigó extret.

Foto 7: Extracció del paviment de formigó.

Foto 8: Preparació per a l'extracció del paviment formigó.

Foto 9: Extracció de les capes superficials. Pertany a aportacions antròpiques.

Foto 10: Excavació dels nivells superficials del solar intervingut.

Foto 11: Imatge general del solar amb la màquina retroexcavadora.

Foto 12: Treballs amb la màquina retroexcavadora tipus giratòria.

Foto 13: Moviments de terres aportades per anivellar el terreny.

Foto 14: Mur de formigó de la dècada de 1970. Pertanyia a un soterrani.

Foto 15: Runes aportades en un temps relativament curt al solar intervingut.

Foto 16: Sediments extrets del solar. Pertanyen a una aportació antròpica, relativament curta.

Foto 17: Detall del sediment excavat al solar de la futura biblioteca.

Foto 18: Control arqueològic de l'extracció dels sediments aportats.

Foto 19: Vista general dels sediments excavats amb murs dels anys 70.

Foto 20: Imatge general del talús. Pertany a sediments aportats antròpicament.

Foto 21: Vista general de la part central del solar.

Foto 22: Detall d'algunes estructures muràries al bell mig del solar.

Foto 23: Detall d'una dependència subterrània de la dècada de 1970.

Foto 24: Imatge general del solar durant els treballs de control arqueològic.

Foto 25: Excavació dels nivells superficials.

Foto 26: Excavació dels nivells superficials.

Foto 27: Excavació dels nivells superficials.

Foto 28: Vista general del talús.

Foto 29: Extracció de sediments d'aportació antròpica.

Foto 30: Vista general del solar amb part del sediment d'aportació fluvial extret.

Foto 31: Eliminació d'una part de l'estructura de captació subterrània d'aigües.

Foto 32: Detall de la sedimentologia del solar intervingut.

Foto 33: Parament de construcció mitjançant encofrat de la dècada de 1970.

Foto 34: Eliminació del mur de la dècada de 1970 construït de formigó armat.

Foto 35: Eliminació del mur de la dècada de 1970 construït de formigó armat.

Foto 36: Eliminació de les capes superficials deixant visible part de les argiles quaternàries.

Foto 37: Vista general de les argiles quaternàries, un cop extret la capa superficial.

Foto 38: Vista general del control arqueològic al solar.

Foto 39: Vista de detall de la canalització de formigó que travessa part del solar.

Foto 40: Imatge general de la rampa d'accés.

Foto 41: Construcció de betatges al sector del carrer del Treball.

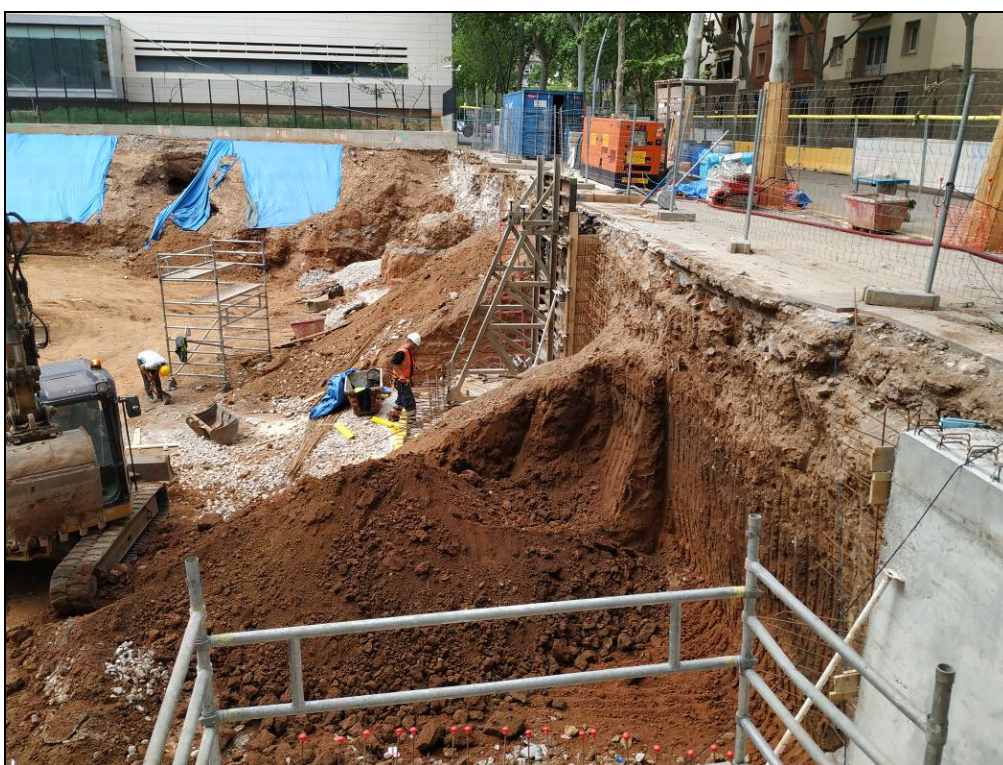

Foto 42: Detall de la construcció de betatges al cantó del carrer del Concili de Trento.

Foto 43: Vista general del solar.

Foto 44: Accés al solar des del carrer del Treball.

Foto 45: Detall de l'estratigrafia aportada antròpicament a tocar amb la comissaria de la Policia Nacional.

Foto 46: Imatge general del solar amb part dels betatges construïts.

Foto 47: Imatge general del solar amb part dels betatges construïts.

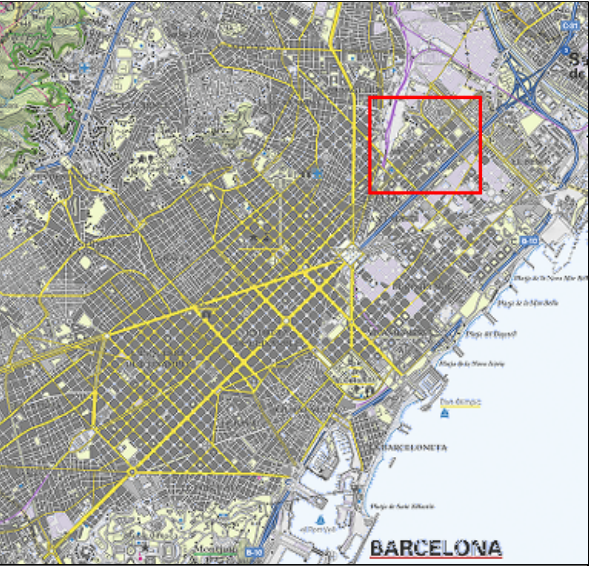
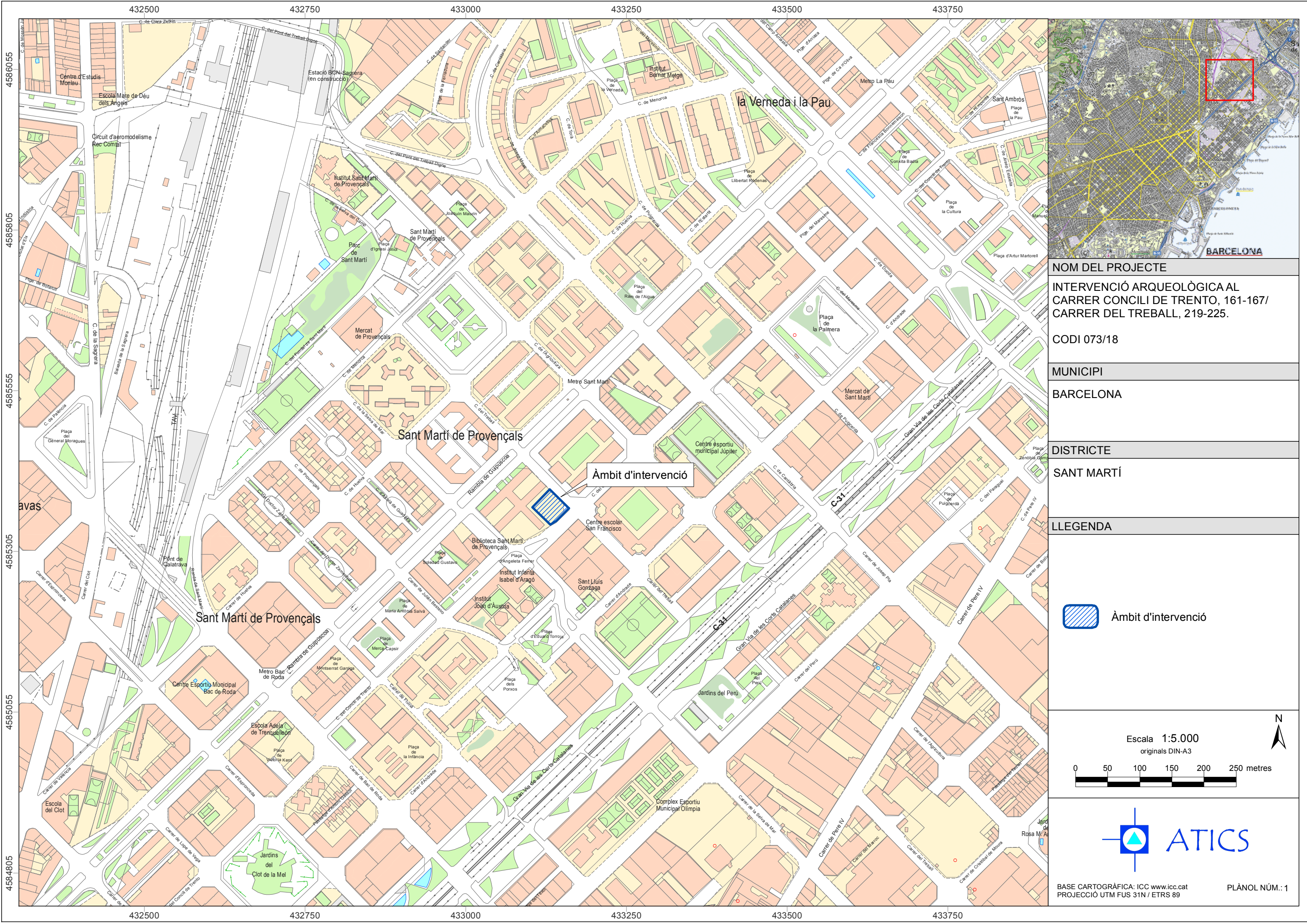
10. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 100	
Sector: Carrer del Concili de Trento / carrer del Treball			Cronologia: 2009-2010		
DEFINICIÓ:	Estrat				
DESCRIPCIÓ:	Argiles sorrenques amb graves, nòduls i restes de material constructiu. Presenten un estat de rentatge important, malgrat que han estat aportades per anivellar un cop es va enderrocar la comissaria de la Policia Nacional el 2009. Segurament, per la composició geològica de la plana al·luvial procedeix relativament d'un indret proper. Presenta una potència d'uns 2-2,60 m.				
MATERIAL DIRECTOR:					
SEQÜÈNCIA FÍSICA:	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	101	Es cobert per		
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 101	
Sector: Carrer del Concili de Trento / carrer del Treball			Cronologia: Possiblement anterior a l'època alt medieval		
DEFINICIÓ:	Estrat				
DESCRIPCIÓ:	Llims amb alguns nòduls amb compacitat mitjana i humida, típics de la plana al·luvial. Presenta una potència estratigràfica de 2,5 m.				
MATERIAL DIRECTOR:					
SEQÜÈNCIA FÍSICA:	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	102	Es cobert per	100	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 102	
Sector: Carrer del Concili de Trento / carrer del Treball			Cronologia:		
DEFINICIÓ:	Estrat				
DESCRIPCIÓ:	Argiles llimoses amb algunes graves i nòduls de la plana al·luvial. Es documenta a partir dels 5 m del nivell de circulació actual.				
MATERIAL DIRECTOR:					
SEQÜÈNCIA FÍSICA:	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	101	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

11. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

NOM DEL PROJECTE

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL
CARRER CONCILI DE TRENTO, 161-167/
CARRER DEL TREBALL, 219-225.

CODI 073/18

MUNICIPI

BARCELONA

DISTRICTE

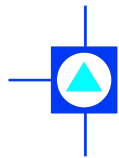
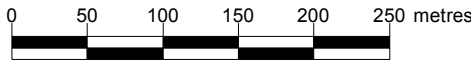
SANT MARTÍ

LLEENDA

Àmbit d'intervenció

Escala 1:5.000
originals DIN-A3

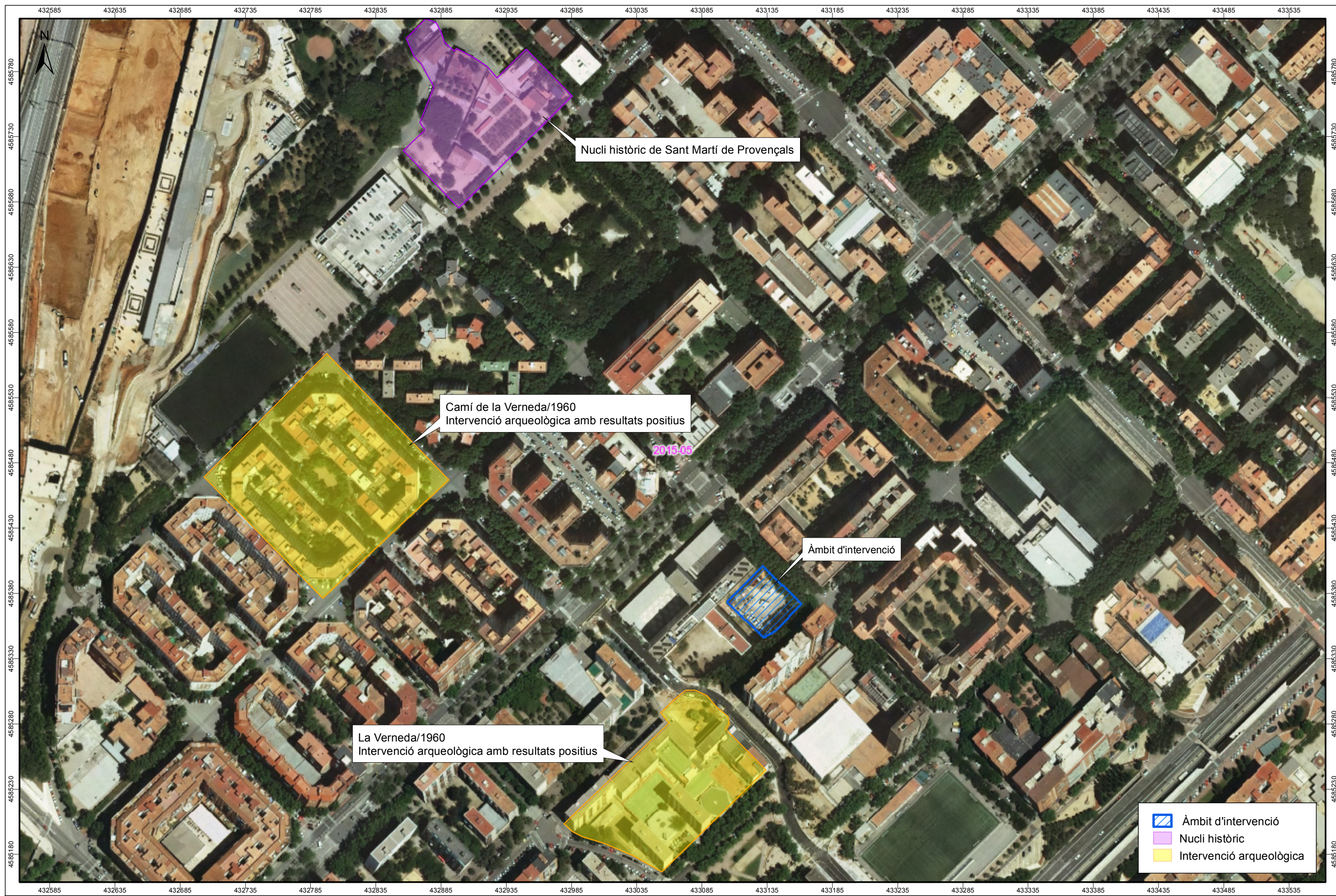
ATICS

BASE CARTOGRÀFICA: ICC www.icc.cat
PROJECCIÓ UTM FUS 31N / ETRS 89

PLÀNOL NÚM.: 1

 Àmbit d'intervenció

- Àmbit
- Perimetre de Seguretat (1m.)
- Fons nivell 1
- Fons nivell 2
- Fons nivell 3
- Escala_Portàtil
- Rampa
- Talús

